

Stavínohová, Zdeňka

Překlady O.F. Bablera z poezie jižních Slovanů

In: *Studia Balkanica Bohemo-Slovaca. IV, (Příspěvky přednesené na IV. balkanickém sympoziu v Brně ve dnech 25. a 26. května 1994)*. Dorovský, Ivan (editor). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995, pp. 184-190

ISBN 8021011580

Stable URL (handle):

<https://hdl.handle.net/11222.digilib/122753>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI
ARTS

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts,
Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

PŘEKLADY O. F. BABLERA Z POEZIE JIŽNÍCH SLOVANŮ

Otto František Babler se narodil v Bosně (21.1.1901 – 24.2.1984), kde prožil mládí. Ve škole byla vyučovacím jazykem srbocharvátština a její znalost pomáhala v pozdějších letech Bablerovi pronikat do dalších slovanských jazyků. Po celý život sledoval v četných časopisech a zahraničních bibliografiích zprávy o knižních novinkách a získal tak přehled o literárních dílech různých národů. Jedním z jeho hlubokých zájmů byli autoři jihoslovanští. V prvních letech jeho překladatelské činnosti ho přitahovaly pohádky, pověsti, legendy i lidové písně. Nesčetnými články a studii informoval naše čtenáře také o kulturním životě slovanských národů. Poezie stála však v popředí jeho zájmů. Své překlady publikoval v různých časopisech i denících, a v četných samostatných souborech. Ve vlastních edicích i v řadě jiných edic uveřejňoval často drobnější publikace. Například v r. 1924 vydal v edici *Raná setba* překlad Jihoslovanským dětem. V r. 1929 přeložil antologii *Srbské básničky*, která vyšla v *Knihovně slovanských básníků*. V letech 1926–1940 a po válce ještě v r. 1946 redigoval a vydával vlastní edici *Hlasy*. Například v r. 1930 byl věnován jeden jejich svazček *Slovanským legendám*. V r. 1932 vyšly v této edici *Srbské legendy*, v r. 1934 pak *Slovinské legendy a romance* a v r. 1940 *Srbské lidové bajky*. Jeho překlad *Srbská lidová píseň* (Praha 1941) byl vyzdoben patnácti dřevoryty Ferdiše Duši. Později, v r. 1958, vyšel překlad románu Iva Andriće *Travnická kronika*. Tento srbský básník, prozaik a esejista dostal v r. 1961 Nobelovu cenu. V r. 1960 vyšel Bablerův překlad románu srbského autora S. Sremce *Pop Číra a pop Spíra*. Básně, které Babler překládal, objevoval v různých sbírkách, ale i v časopisech. Mnoho Bablerových překladů jihoslovanské poezie vyšlo v bibliofilských vydáních, vydávaných také v posledních dvaceti letech jeho života. V některých souborech najdeme i básně jiných světových básníků. Ve většině souborů připojuje překladatel také informace o autorech básní. S některými autory se setkáme i ve sbírce, vydané po Bablerově smrti pod názvem *Lyrické konfrontace* (1986). Je to výběr překladů O. F. Bablera ze světové poezie 20. století, do něhož jsou zařazeny jiné básně než ty, které najdeme v bibliofilských souborech.

Pozornosti širšího okruhu čtenářů zcela unikají soukromé tisky, které vycházely k Bablerovým životním jubileím. Tak k jeho šedesátinám, v r. 1961, vyšel v Olomouci svazeček *Hrst básní*. Mezi sedmi básněmi autorů různých národností najdeme i báseň Charvátky Vesny Parunové Lisuji hrozny. O deset let později vyšel k překladatelovým sedmdesátinám soubor *Ještě další hrst básní* vytiskli mimo Bablerovo jubileum tiskařství učni z let 1979–1980 v Olomouci jako svou závěrečnou práci. Autorem ilustrací je Oldřich Harok. Kromě básníků jiných národností nalézáme zde báseň *Život v malém*, její autorkou je Florika Štefanová, a *Strach od slovinského autora Cirila Zlobce* (nar. 1925). Opět se setkáváme s Tonem Kuntnerem a jeho lyrickou básní *Ó, kolik podzimů*. Bosenskohercegovský básník muslimského původu a charvátské orientace Mak Dizdar (1917–1971) je zde zastoupen krátkou, ale myšlenkově hlubokou básní *Most*. V těchto všech svazečcích informace o autorech básní chybějí.

Další bibliofilské tisky, přinášející Bablerovy překlady jihoslovanských básníků, vycházely jednak v Olomouci, jednak v Blansku, ojedinele i v Ostravě–Vítkovcích, kde je vydal Kroužek bibliofilů. Některý rok vyšly i dva soubory. Koncem r. 1970 vyšel v Olomouci svazeček *Rok v kruhu. Básně o měsících*. Je vyzdoben kresbou K. Svolinského a v závěru překladatel připojuje cenné informace pod názvem: *Autoři a prameny*. Kromě autorů různých národností jsou zde i dvě básně slovanských autorů. Srečko Kosovel (1904–1925), „slovinský Wolker“, jak píše Babler vzhledem k básníkovu krátkému životu a sociální notě jeho poezie, má zde báseň *Říjen*. Báseň druhého Slovince, Lojze Krakara (nar. 1926), má název *Duben*. Babler ji objevil v lublaňské revui *Sodobnost* (1963).

V r. 1972 Babler zahájil vydávání cyklů svých překladů slovanských soudobých básnířek, který vydávalo Blansko. První svazek má název *Žhavá, divoká semínka štěstí*. Z poezie slovanských básnířek. Jako ve všech dalších publikacích cyklu Babler připojuje informace o autorkách. Tento svazeček kresbou vyzdobil K. Svolinský. Vedle ruských a polských autorek a jedné české autorky je zde báseň bulharské básnířky Blagy Dimitrovové. Pro vznešený cíl. S touto básnířkou se setkáváme v Bablerových souborech vícekrát. Babler připomíná, že B. Dimitrovová (nar. 1922) přeložila do bulharštiny Mickiewiczova Pana Tadeáše. Charvátská autorka Vesna Parunová (nar. 1922) má zde báseň *Plamen*. Autorka píše také básně pro děti.

V prosinci 1972 vyšel v Blansku Bablerův soubor *Malý básnický kalendář*. Verše o měsících. Pro tisk bylo použito písma manuskriptu našeho světoznámého písmaře Oldřicha Menharta. Kresbou soubor vyzdobila Marie Filippovová. Kromě jiných světových básníků zde najdeme

verse slovinských básníků: báseň Máj Valentina Cundriče (nar. 1938) a Svetlana Makarovičová (nar. 1935) má zde báseň Červen. Slovinec Peter Levec (nar. 1923), který je zastoupen básní Srpen, byl aktivním účastníkem odboje proti nacistickým okupantům. Boris Pangerc má zde báseň Říjen.

V r. 1975 je další svazeček cyklu věnován bulharské básnířce. Je to Svět mnohorozměrný Blagy Dimitrovové. Již od r. 1973 jsou všechny svazečky cyklu vyzdobeny grafikami Jana Hally. Babler podává celou stránku informací o básnířce. Dimitrovová vydala řadu básnických sbírek a psala také knihy pro děti, z nichž několik bylo přeloženo do češtiny. Zafazené básně sbírky upoutávají myšlenkovou hloubkou a promlouvají k srdci čtenářů. Například v básni Ars poetica první dva verše zní: Každou svoji báseň / skládej jako poslední. A v závěru básně čteme: každou svou báseň krví / jak dopis na rozloučenou napiš. Neméně krásné jsou například básně Pouště, Touha, v nichž se zrcadlí básnířčin život citový. V jiných verších vyznívá zase láska k otci. Báseň Fresky na Bojaně byla uveřejněna několikrát i samostatně v časopisech.

V r. 1976 vyšel v Blansku další svazeček. Byly to verše Vesny Parunové Zrnko dojetí a jiné básně. Charvátská básnířka se narodila roku 1922 na ostrově Zlarinu u Šibeníku v Dalmacii. Babler na jedné stránce informací o básnířce píše, že pod názvem Aforistický kaleidoskop básnířka uveřejnila soubor aforismů a Babler některé z nich cituje.

V r. 1977 je svazek cyklu věnován slovinské básnířce a herečce Svetlaně Makarovičové (nar. 1935) a je nazván podle jedné básně v něm Večerní beseda. Její verše upoutávají zpěvným rytmem. Například Sou sedé, vám dobrý večer, / zdali spíte nebo bdíte / nebo světlo rozsvěcíte... Babler připojuje celé tři strany informací o básnířce. Dovidáme se, že Makarovičová šla nejprve ve šlépějích Otona Župančiče (1878–1949), básníka slovinské moderny. Trvalý vliv na básnířku však měl lyrik Silvin Sardenko především sbírkou Dívčí písně (z roku 1922). Básnířčina sbírka Pelyněk žena (1974) projevuje autorčin příklon k lidovým tradicím, baladám, romancím, pověstem a pranostikám, což není v soudobé slovinské lyrice běžné.

V r. 1978 byl v Blansku vydán svazeček, věnovaný srbské básnířce Desance Maksimovičové (1898–1993) a nazván Odkaz a jiné básně. V básni Odkaz čteme verše: „Závěti vám neodkážu nic / než slovo veršem okované. V básni Griegův hrob autorka vystihla poezii místa, kde je skladatel pohřben. Lehkost a spontánnost je pro poezii básnířky příznačná. I tentokrát Babler píše informace o básnířce na třech stranách. Od individuálních prožitků autorka přešla k námětům o mezilidských vzta-

zích a její knížka *Básník a domov* (z roku 1946) je naplněna vlasteneckým a sociálním citěním.

Na přelomu roku 1978/1979 jako novoroční pozdrav vyšel v Olomouci svazek, nazvaný *Zvěrokruh neboli Hvězdný kalendář*. Autorem básní je Srb Todor Manojlović. Je také jedním z teoretiků srbské poezie. Verše sbírky mají zvučný rytmus i rýmy a setkáváme se v nich s mnoha hrdiny z řecké i římské mytologie.

S námětem měsíců v roce a ročních dob se setkáváme v Bablerových bibliografiích několikrát. K Novému roku 1980 vydal Kroužek bibliofilů ve Vítkovicích pro své členy svazek *Čtvero ročních dob*. Tyto čtyři slovinské básně provázejí lehce nadýchnuté kresby Jany Pivovarské. Je připojena jedna stránka informací o autorech básní. Zvláštností svazčku je to, že paralelně k českým překladům je připojen i text originálu. Oton Župančič je autorem básně *Rané jaro*. Župančič uvedl do slovinské poezie volný verš. Babler jej vedle F. Prešerna (1800–1849) a I. Cankara nazývá třetí veličinou slovinské literatury. Župančič překládal také Shakespeara, Molièra, Calderona a Goetha. Svetlana Makarovičová je v této sbírce autorkou básně *Léto*. Tone Kuntner (nar. 1943), básník a herec v Lublani, má zde báseň *Podzim*. Babler poznamenává, že z jeho sbírek básní dýchá stesk po selském životě. Autorem básně *Zima* je Kajetán Kovič (nar. 1931). Vedle románů a dětských knih je také autorem básnických sbírek. U nás jeho verše překládal Vladimír Holan.

Svazek Radost a jiné verše vyšel v Blansku 1982. Je posledním z cyklu slovanských básniček a je věnován básničkám bulharským. Název svazčku je opět převzat z titulu jedné básně Dory Gabeové (1888–1983). Její báseň *Tajemství* opěvuje tajemství vlaštovek. Třetí báseň má název *Beze slov*. Básnička, provdaná za literárního historika B. Peneva, psala také knihy pro děti a překládala z polské, české i slovenské literatury. Je autorkou několika básnických sbírek a z českých básníků překládala například J. Wolkera, V. Nezvala a prózu K. Čapka. Další básnička Paulina Stančevová (nar. 1907) napsala řadu sbírek básní. Zde je od ní lyrická a myšlenkově hluboká báseň *Monolog*. Elisaveta Bagrjanová (1893–1992) má ve svazčku tři básně. Její *Pirinská píseň* vyjadřuje lásku k rodné zemi. V básni *Dědička* vzpomíná autorka na své předky. A báseň *Píseň přadlen* je vzpomínkou na mládí. Autorka vydala několik sbírek básní, *Český výbor Meteority* (1963) vyšel v překladu Lumíra Čivrného. Blaga Dimitrovová má zde čtyři básně. Báseň *Bez několika verši* charakterizuje její život a stejně tak báseň *Den a noc*. Dále jsou zde ještě básně *Jeden den* a *Nepostřehnutelnost*. Do češtiny byly přeloženy také její prozaické kni-

hy. Do bulharštiny přeložila Dimitrovová Homérovu Iliadu a Mickiewiczova Pana Tadeáše.

Nevena Stefanovová (nar. 1923) je nejen básnířka, ale také prozaička a překladatelka z několika jazyků. Vyšlo několik sbírek jejích básní. Babler zařadil do svazečku dvě její básně: Selský hřbitov (zamýšlí se v ní nad smrtí) a báseň Selská jízda. Stanka Penčevová (nar. 1929) je interpretkou ruské poezie. Z jejích vlastních sbírek Babler připomíná například Jabloňový sad (1967) a Verše (1973). Babler přeložil její báseň Selská žena, která má sociální ladění, lyrickou báseň Jarní a báseň Zachráněná, která je plná horoucnosti. Mirjana Baševová (nar. 1941) má zde báseň Novoroční olše. O Valentíně Radimské Babler pouze poznamenává, že je spolupracovnice revue Septemvri. Její zpěvné verše Radostná báseň vyjadřují radostný vzruch. V Olomouci vydané další bibliofilské publikace nespádají do žádného souboru a tím víc unikají pozornosti širšího okruhu čtenářů. Je to například bibliofilie Roční doby, krásně upravená a vyzdobená dřevorytem Anny Grmelové. Byla vydána jako soukromý tisk koncem roku 1973. Z jihoslovanských básníků je zde opět zastoupen Kajetan Kovič. O něm i dalších třech autorech připojuje Babler životopisné poznámky. Zařazena je báseň Zima, plná stesku. Zbývající tři básně však patří jiným světovým autorům.

Stejně krásně upravená je bibliografie Kompas a jiné básně slovanských básníků (1976). Vydala ji Fakultní nemocnice v Olomouci ve spolupráci s olomouckou skupinou Spolku českých bibliofilů v Praze. Bibliofilii zdobí lept Oldřicha Kulhánka. Připojeny jsou opět stručné informace o autorech. Je zařazeno několik básní jihoslovanských autorů. Sbírkou je pojmenována podle titulu básně Maka Dizdara. Dizdar je bosenskohercegonský básník charvátské orientace. Jeho báseň Kompas hovoří o rozcestí, na němž básník stojí. Neboť Dizdar je básník, meditující o člověku ze země, kde se střetávají odlišné kultury a mocenské zájmy. Český výbor z jeho poezie vyšel v r. 1980 pod názvem Zápis o člověku. Také v knížce Kompas se setkáváme se jménem Blagy Dimitrovové. Je zastoupena básní Láska, v níž opěvuje sílu tohoto citu. Slovinec Tone Kuntner má zde báseň Poznáte nás. Také jméno Svetlany Makarovičové je nám již známé. V uvedené bibliografii má báseň List.

Charvátská básnířka a spisovatelka knih pro děti Vesna Parunová vydala řadu knih veršů. Zde je zastoupena stesk vyjadřující básní Starý podzim. Slovinec Jože Udovič (1912), kterého Babler charakterizuje jako básníka vysoké literární kultury, má v bibliografii báseň teskného ladění Jenom ten hlas. Udovič vydal jedinou sbírku: Zrcadlo snů (1961). Tito Bilopavlovič (nar. 1940), charvátský autor, má zde Báseň o srdci. Srbský

básník Stevan Raičković (nar. 1928) se v bibliofilii představuje básní Ruce. Další soudobý srbský básník Dragan Kolundžija (1938) je zde zastoupen básní Květ, která má sice jen čtyři verše, ale je velice působivá.

Na přelomu r. 1977/78 vyšla v Olomouci básnická sbírka Měsíce. Dvanáct básní ze slovenské poezie. Dřevoryty jsou od Miroslava Holana. Z jihoslovanských básníků je opět zastoupen Charvát Tito Bilopavlović básní Červen. Srbský básník Ivan Lalič má v básni Září působivé básnické obrazy. Jože Udovič má zde působivou báseň Listopad, zatímco charvátský básník Ante Stamač (nar. 1939) báseň Prosinec.

Vidíme, že se v bibliografických opakuje několikrát téma měsíců a téma ročních dob. Cyklus poezie slovanských básnířek vycházel až do r. 1984. S některými básnířky a básnířkami se setkáváme v různých svazcích. Například jsou to Slovinci Tone Kuntner, Kajetan Kovič, Svatlana Makarovičová, Bulharka Blaga Dimitrovová i Charvát Tito Bilopavlović.

S Bablerovými překlady jihoslovanských autorů se však setkáváme v posledních dvaceti letech jeho překladatelské činnosti nejen v bibliofilii. Po dobu téměř deseti let, do r. 1977, Babler posílal do německého curyšského deníku Die Tat do literární přílohy každý týden překlad jedné básně slovanských autorů. A mezi těmito překlady je mnoho veršů jihoslovanských básníků. Vydávání deníku bylo v r. 1977 dočasně zastaveno. Deník začal vycházet znovu až po Bablerově smrti.

O. F. Babler, který s oblibou řadil překlady básní do nějakého cyklu uvažoval v posledních letech svého života také o cyklu básní, inspirovaných nějakým uměleckým dílem. Několik takových jeho překladů vyšlo v časopise Panorama, ale v pokračování mu zabránila smrt. Vyšla zde báseň Charváta T. Bilopavloviće Malý egyptský písař a báseň B. Dimitrovové Bojanské fresky.

Babler svou mnohostrannou překladatelskou činností i nesčetnými články seznamoval naše čtenáře s kulturními hodnotami různých národů a jihoslovanským národům v ní patří jedno z předních míst. V r. 1971 byl jmenován čestným členem Svazu slovinských překladatelů. Zemřel 24. února 1984 v Olomouci.

DIE ÜBERSETZUNGEN O. F. BABLERS AUS SÜDSLAWISCHEN SPRACHEN

Eines der Hauptinteressen des Übersetzers O. F. Babler galt den südslawischen Autoren. In unzähligen Artikeln und Studien informierte er interessierte Leser über die Kultur südslawischer Völker. Dabei stand die Poesie im Vordergrund. Seine Übersetzungen veröffentlichte er in verschiedenen Zeitschriften und Tageszeitungen, jedoch auch in selbständigen Sammlungen. Als Bibliophilendrucke erschienene, mit Zeichnungen von verschiedenen Künstlern illustrierte Kleinbände entgehen leider der Aufmerksamkeit eines breiteren Leserkreises. Es soll wenigstens an jene erinnert werden, die während etwa der letzten zwei Jahrzehnte Bablers Lebens herauskamen.

In zu seinen persönlichen Jubiläen erschienenen Bändchen gibt es keine Glossen zu den Autoren der Gedichte. Unter den Autoren verschiedenster Nationen fehlen auch nie die südslawischen (Slowenen Tone Kuntner, Kajetan Kovič und andere). Diese Drucke kamen in Olomouc (Olmütz) heraus. In Blansko erschienen neben Autoren anderer Völker auch Poesiesammlungen slawischer Dichterinnen; einigen von ihnen sind auch selbständige Kleinbände gewidmet. Von den südslawischen Autorinnen sind es beispielsweise die Bulgarin Blága Dimitrova, die Kroatin Vesna Parun und andere. – In Olmütz erschienen noch einige schöne Bibliophildrucke. Zum Beispiel die Sammlung Kompaß und andere Gedichte slawischer Dichter hatte eine Auflage von nur 250 Exemplaren. Aber die Bibliophilen in Vítkovice veröffentlichten auch ein Poesiebändchen Die vier Jahreszeiten – vier Gedichte slowenischer Dichter. Einige Autoren kommen in mehreren solchen kleinen Sammlungen vor. Zu allen diesen Autoren liefert Babler wertvolle Informationen über deren Schaffen.

Babler übersetzte eine Reihe von Gedichten südslawischer Autoren sogar ins Deutsche. Sie kamen z. B. in der Literaturbeilage der Züricher Tageszeitung Die Tat heraus. Die Poesie der Südslawischen nimmt in der so reichen Übersetzertätigkeit Bablers eine der wichtigsten Stellen ein.